

Meslek Yüksek Okullarında İşyeri Eğitimine Dayalı Kentsel Dönüşüm Teknikerliği Bölümlerinin Kurulması ve Önemi

Ömer ÇOBAN¹, Emre SANCAK², Şükrü ÖZKAN³

¹Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yapı Eğitimi Anabilim Dalı

²Süleyman Demirel Üniversitesi, Teknoloji Fakültesi, İnşaat Mühendisliği Bölümü

³Süleyman Demirel Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, İnşaat Bölümü

Özet: Ülkemizde nüfus artışına paralel, şehirleşme ve sanayileşme de artmaya devam etmektedir. Ülkemizin öncü sektörlerinden olan inşaat sektörü yurtdışından gelen emlak talepleri ile bu özelliğini artarak sürdürmektedir. Şehirlerin nüfusa dayalı olarak genişlemesi ve artan emlak talepleri ile birlikte nitelikli projelere sahip konut, sanayi, sağlık, eğitim, spor, sanatsal vb. yapıların yapılaşma oranı da gittikçe artış göstermiştir. Bu da deprem gerçeğiyle yaşamak zorunda olan ülkemizde, yapıların proje aşamasından uygulama safhasına kadar kontrol altında tutulmasının, gerekliliğini göstermektedir. Ayrıca mevcut yapı stoğunun yeterlilik bakımından tespit edilerek zayıf olanların güçlendirilmesi ya da yenilenmesi zorunluluğu vardır. Bu nedenle 2012 yılında depreme dayanıklı yapılaşmayı sağlamak amacı ile Kentsel Dönüşüm Yasası çıkarılmıştır. Kentsel Dönüşüm Yasası'yla birlikte mevcut yapıların kontrol edilmesi için binaların tahribatsız yöntemlerle muayene edilerek, servis ömürlerinin belirlenmesi, projesi olmayan binaların röleve çalışmalarıyla projelerinin çıkarılması, güçlendirilmesi gereken binaların güçlendirilme çalışmalarının yapılması, dayanıksız olan binaların yıkım kararlarının alınması gerekmektedir. Bunun için de bu alanda uygulamalı eğitim almış, mesleğini eğitimi sürecinde yeterli düzeyde öğrenmiş ve özümsemiş kalifiye ara elemanlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışmada bu ara elemanların, meslek yüksekokullarında iş yeri eğitimine dayalı Kentsel Dönüşüm Bölümlerinin kurulması, okulda ve işyerinde verilmesi gereken eğitiminin içeriği, mezunlarının alabilecekleri unvan ve yetkileri ele alınmış ve açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: kentsel dönüşüm, işyeri eğitim modeli, mesleki eğitim

Establishment and Importance of Department of Urban Renewal Technician Based on Workplace Education in the Vocational Schools

Abstarct: Parallel with the population growth, urbanization and industrialization continue to expand in Turkey. Being one of the leading sectors of Turkey, the construction sector increasingly maintains its leading position through real estate demand from abroad. Coupled with the population-based expansion of cities and increasing real estate demand, the construction rate of buildings with qualified projects, such as the residential, industrial, health, education, sports, and the arts, has increased gradually. This indicates the necessity to control the buildings from the project phase to the construction phase in Turkey, which is faced with the reality of earthquake. Furthermore, there is a need both for the identification of the existing building stock in terms of adequacy, and strengthening or renewal of the weak ones. Therefore, the Urban Renewal Act was adopted in 2012 in order to provide earthquake-resistant construction. Within the framework of the Urban Renewal Act, it is necessary to identify the service life expectancy of the buildings through non-damaging inspection methods in order to control the existing buildings, design the projects through survey studies for buildings without projects, conduct reinforcement projects on those buildings requiring strengthening, and determine which weak buildings should be demolished. For these tasks,

there is a need for qualified personnel who have received practical training and have learned and internalized the vocation during the training process. The current study discusses and explains the establishment of Urban Renewal Departments based on workplace training of this intermediary workforce, the content of the training that must be provided at schools, and workplace and possible titles and authorities that graduates can assume.

Keywords: *urban renewal, workplace training model, vocational training*

1. GİRİŞ

Eğitim en genel anlamıyla insanların belli amaçlara göre yetişme süreci olup; mesleki eğitim de bireyin mesleğinin gerektirdiği bilgi, beceri ve pratik uygulama yeteneklerini kazandırmak için birey yeteneklerinin zihinsel, duygusal, sosyal, ekonomik ve kişisel yönden geliştirme sürecidir (Özkan, 2006; Tufan vd., 2009).

Ülkeler, sanayinin ihtiyaç duyduğu iş gücü gereksinimini, uluslararası tecrübelerden de faydalanmalarıyla kendi yapılarına göre oluşturdukları meslekî teknik eğitim yöntemleri ile karşılamaktadırlar. Dünyada bu hedefe yönelik üç farklı sistem uygulanmaktadır. Bunlar; Okul-işyeri temeline dayalı eğitim, sadece okula dayalı eğitim ve her iki anlayışı da benimseyen ve uygulayan ama sürekli arayışlar içerisinde olan ülkelerdir. Genç ve aktif nüfusa sahip Türkiye gelişmiş ülkelere göre önemli bir avantaja sahiptir. Bundan dolayı, Türkiye’de de yukarıda belirtilen her iki anlayışta benimsenmiş ama sürekli yeni arayışlar içinde olan bir ülke konumundadır. Bu bağlamda bireylere; ilgi, istek, yetenek ve yeterlilikleri doğrultusunda eğitim olanakları sunarak ekonomide etkin katılımlarının sağlanması On Altıncı Millî Eğitim Şurasında alınan kararlar arsındadır(On Altıncı Millî Eğitim Şura kararları, 1999; Binici ve Arı, 2006).

Meslek Yüksekokulları, YÖK’ün (Yüksek Öğretim Kurumu) 1981’de 2547 sayılı kanunla kurulmasının ve tüm yükseköğretim kurumlarının YÖK’ün çatısı altında birleştirilmesinin ardından Meslek Yüksek Okullarının (MYO) “Yüksek Öğretim Kurumu” olarak tanımlanarak

üniversitelere bağlanmasıyla şimdiki yapısına kavuşmuştur. 2547 sayılı kanunda da belirtildiği üzere MYO’ların toplumsal, eğitimsel ve ulusal sorumlulukları bulunmaktadır (YÖK, 2006). Yükseköğretim Kanunu’na göre; MYO’ların belirli mesleklere yönelik ara insan gücü yetiştirmeyi amaçlayan dört yarıyıllık eğitim-öğretim sürdüren bir yükseköğretim kurumu statüsündedir. Yükseköğretim, orta öğretime dayalı en az iki yıllık öğrenim veren eğitim kurumlarının tümünü kapsar(YÖK, 2006; Akyurt, 2009). Gelişmiş ve gelişime devam eden ülkelerin endüstri ve hizmet sektörlerindeki en büyük sorunlardan biri “ara insan gücü” eksikliği olup; ara insan gücü işçi ile mühendis, yönetici ve idari personel arasında yer alan bir kademedir. Bu kademenin istihdamı ile sanayi ve hizmet sektörlerinde verim ve kalitenin artacağı bilinen bir gerçektir. Kalkınma sürecine devam eden ülkelerde yetişmiş insan gücü yanında ara elemanlara da ihtiyaç duyulmakta olup, ülkemizde bu görevi Meslek Yüksekokulları üstlenmiştir (Akyurt, 2009).

Bütün bunlardan yola çıkılarak, Dünya’da ekonomik, sosyal, siyasal değişim ve dönüşümlerin hız kazandığı, küreselleşme ve bilgi toplumu süreçlerinin yaygınlaştığı günümüzde, ülke politikaları yeniden şekillenmekte, yönetimlerin bu sürece uyum sağlayabilecek nitelikte yeniden yapılandırılmaları zorunlu olmaktadır. Bu çerçevede bu çalışmada, Kentsel Dönüşüm Ön Lisans Programının açılması ile ortaya çıkan yeni yapıların sürdürülebilirliğini sağlayacak bilimsel alt yapının oluşturulması, dönüşümlerin bilimsel ve teknik düzeyinde

temellendirilmesinin açıklanması amaçlanmaktadır.

1.1 Kentsel Dönüşüm Kavramının Tanımı

21. yüzyılda, kentlerin değişen rolleri ile birlikte aralarındaki rekabet de artmaktadır. Bu süre zarfında ulusal ve yerel kaynaklar harekete geçirilerek kentsel dönüşüm projeleri gerçekleştirilmektedir. Bununla beraber kentler ve kent ekonomisi canlandırılmaktadır. Gelişmiş ülkelerde, kent içindeki sanayi, tersane ve benzeri üretim alanlarının kent dışına taşınmasıyla boşalan ve atıl durumuna gelen yerlerin yenileşmesi ve geliştirilmesi için “stratejik planlama” ve “kentsel dönüşüm” birlikte uygulanmaktadır. Buna karşın, gelişmekte olan ülkelerde, kent kuralları dışında gelişmiş gecekondular ve kaçak yapı alanlarının dönüştürülerek kentin yeniden üretilmesi gündemdedir. Her iki durumda da, sorunların klasik planlama yaklaşımı ile çözülemeyeceği bilinmektedir. Günümüzde, uygulanabilir, kaynak yaratıcı, esnek, sürdürülebilir, stratejik, eyleme dayanan bir planlama anlayışı içinde sorunların çözümüne yaklaşılması salık verilmektedir. Bunun bir örneği olan “**kentsel dönüşüm**”, kentsel alanların fiziksel mekânda yeniden yapılandırılmasını sağlarken, kenti ve toplumu ekonomik, sosyal ve kültürel açılardan geliştirmekte ve canlandırmaktadır (Köktürk ve Köktürk, 2007).

Son yıllarda dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi, Türkiye’de de kentsel dönüşüm kavramı üzerinde çeşitli tartışmalar yapılmaktadır. Kentsel dönüşüm, kentsel sorunlara çözüm üretmek amacıyla, değişime uğrayan bir bölgenin ekonomik, fiziksel, sosyal ve çevresel koşullarına kalıcı bir çözüm sağlamaya çalışan kapsamlı bir vizyon ve eylem olarak ifade edilmektedir (Thomas, 2003).

Kentsel dönüşüm, kentsel bozulma süreçlerini daha iyi anlama ihtiyacından doğan ve gerçekleştirilecek dönüşümde elde edilecek sonuçların üzerinde bir uzlaşmadır.

Bir başka deyişle, yitirilen bir ekonomik etkinliğin yeniden geliştirilmesi ve canlandırılması, işlemeyen bir toplumsal işlevin isler hale getirilmesi; toplumsal dışlanma olan alanlarda, toplumsal bütünleşmenin sağlanması; çevresel kalitenin veya çevre dengesinin kaybolduğu alanlarda, bu dengenin tekrar sağlanmasıdır (Roberts, 2000).

Kentsel dönüşümün tanımları, vurguladıkları vizyon, amaç, strateji ve yöntemlere göre farklılık gösteriyor. Nasıl tanımlanırsa tanımlansın kentsel dönüşüm, bozulma ve çökme olan kentsel alanın ekonomik, toplumsal, fiziksel ve çevresel koşullarının kapsamlı ve bütünlük yaklaşımlarla iyileştirilmesine yönelik olarak uygulanan strateji ve eylemlerin bütünü ifade etmektedir (Şişman ve Kibaroglu, 2009).

Kentsel dönüşüm, “fiziksel/tasarım, sosyal, ekonomik ve yasal/yönetimsel” olmak üzere birbirleriyle örtüşen dört temel boyutu içinde barındıran bir kavramdır. Fiziksel boyut, bölgenin içinde bulunduğu kent ile ulaşım bağlantıları, konut stoku, teknik ve sosyal altyapı ve çevresel problemler ile ilgilidir. Tasarım boyutu, fiziksel olarak kentsel gelişim, değişim ve korumayı yönlendiren kentsel tasarım sürecini içerir (Velibeyoğlu, 1999). Sosyal boyut, sağlık, eğitim, konut ve kamu hizmetlerine erişim, suç, toplumdan dışlanma, proje sürecine kamu ve özel sektörün, yerel halkın ve gönüllülerin katılımı gibi koşullarla ilgilidir. Ekonomik boyut, seçilen alan ve çevresindeki iş olanaklarının nitelik ve niceliklerini yükseltmeyi içerir. Yasal/yönetimsel boyut, yerel karar verme mekanizmasının yapısı, yerel halkla ilişkiler, diğer çıkar gruplarının katılımı ve liderliğin türü gibi koşulları içerir (Polat ve Dostoğlu, 2007).

1.2 Kentsel Dönüşüm Ön Lisans Programında Verilmesi Planlanan Derslerin Genel Profili ve Programın Öğrenme Çıktıları

Kentsel Dönüşüm tüm şehirlerde, şehirsiz dönüşüm ve gelişim açısından önemli bir iş kolunu ortaya çıkarmaktadır. Genel olarak tüm yerleşim alanlarındaki yapı stokunu açısından bu iş kolunun sürekli bir döngü halinde yapıların servis ömrünü tamamlayıncaya kadar dönüşümlü olarak devam edeceği aşikârdır. Bu iş kolunda çalışacak teknik elemanın yapılması gereken işin teoriğini ve uygulamasını iyi bilmesi; kalifiye olması üzerinde durulması gereken önemli bir husustur. Bunun da nitelikli ve uygulamayı ön plana alan bir eğitim ile sağlanılabilecek olması muhtemeldir.

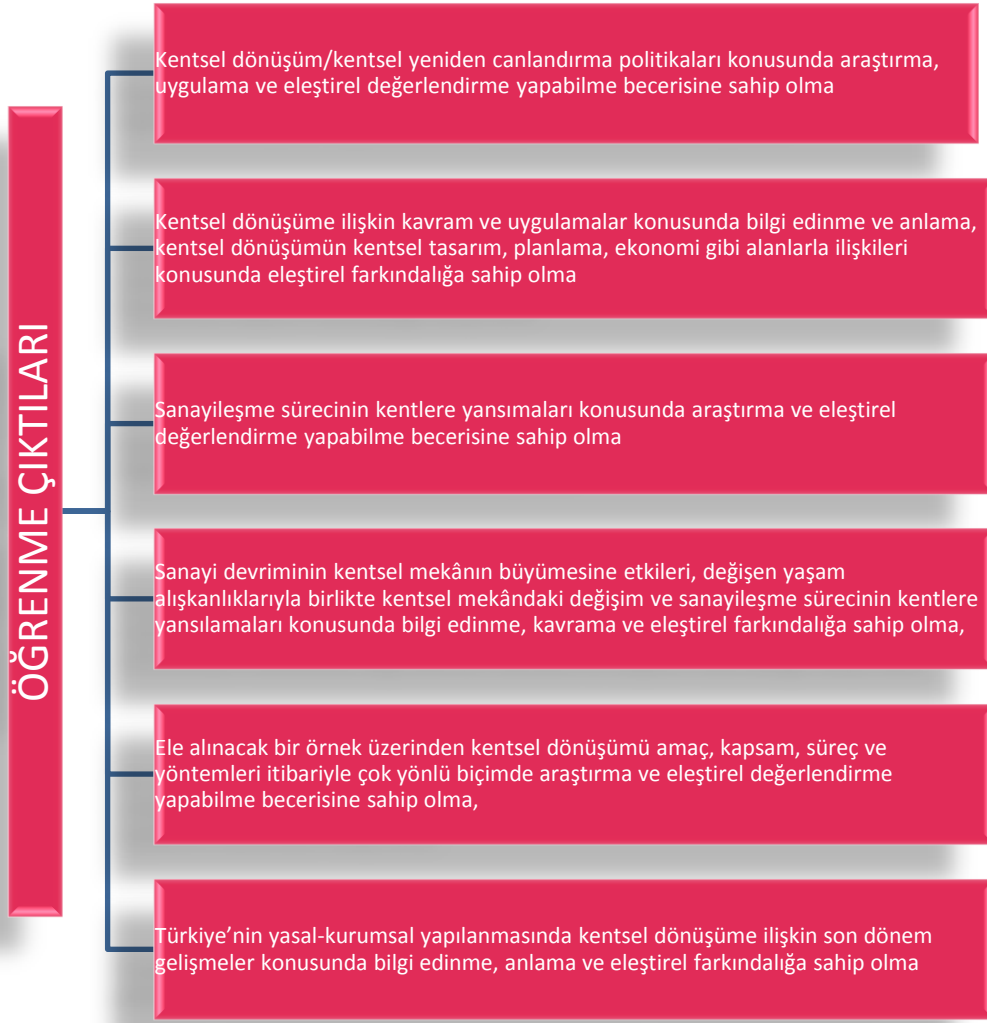
“Neden uygulamalı eğitim?” sorusunu ele alınacak olursa, Taşpınar (2012), çalışmasında insanların öğrendiklerinin %10’nu okuyarak, %20’sini duyarak, %30’ünü görerek, %50’sini hem görerek hem duyarak, %70’ini söyleyerek ve %90’ını da yapıp söyleyerek öğrendiğini bildirmiştir. Buradan da uygulamalı olarak verilen eğitimin insanların mesleklerinin vasıflarını kazanmalarını sağladığı ve kalifiye eleman olmasını kolaylaştırdığı sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Kentsel Dönüşüm Ön Lisans programının ilk senesinde YÖK dersleri diye tabir edilen Tarih, Türk Dili gibi derslerin yanında ve mesleki derslere giriş yapılarak birinci sınıfın ilkyaz döneminde Haziran-Ağustos ayları arasında birinci iş yeri dönemi

gerçekleştirilmesiyle ilk yıl tamamlanarak derslerinde başarılı olan öğrencilerin ikinci sınıfa geçmeleri gerçekleşecektir. İkinci sınıfa geçen öğrenciler birinci yıl görmüş oldukları derslerin devamları niteliğinde sayılan dersleri alarak mesleki konuda daha uzman hale gelebilmelerinin sağlanması öngörülmektedir. Örneğin birinci sınıfta Mesleki Teknik Resim, Mimari Proje, Yapı Laboravarı gibi derslerini görmesinin ardından ikinci sınıfta Yapıların Röleve Çıkarımı ve Projelendirmesi, Yapıların Tahribatsız Yöntemler ile Muayenesi gibi dersleri bilgisayar destekli veya uygulama ağırlıklı görmesiyle, seçmeli de verilecek olan derslerin takviyesiyle mesleki derinliğin artırılması sağlanacaktır.

Yaz dönemi iş yeri eğitimleri öğrencilerin okulda gördükleri mesleki derslerin kullanım alanlarına yönelik uygulama derslerini iş yerinin görevlendireceği en az fakülte mezunu İnşaat Mühendisi, Mimar, Yapı Teknik Öğretmeni gibi iş yeri eğitimcileri ve okulun görevlendireceği öğretim elemanlarının denetimleriyle koordineli bir şekilde yapılması sağlanmalıdır. Bu da öğrencinin okulda gördüğü uygulamanın piyasa şartlarına adaptasyonunu gerçekleştirecektir. Dönem sonunda öğrenci sınav ile ölçülmeli ve İşyeri Eğitim dönemini derslere yönelik rapor formatında sunmalıdır. Öğrenci başarılı olursa ikinci sınıfın sonundaki ikinci işyerindeki derslerini alarak aynı işlemleri gerçekleştirerek mezun olabilecektir.

Kentsel Dönüşüm Ön lisans programının Öğrenim çıktıları Şekil 1’ de verilmiştir.

Şekil 1: Kentsel Dönüşüm Teknikerliği bölümünün öğrenme çıktıları

2. KENTSEL DÖNÜŞÜM ÖN LİSANS PROGRAMININ HEDEFLERİ

Kentsel dönüşümün çok boyutlu bir alan olması dolayısıyla bu alanda çalışacak olan teknik vasıflı elemanların konuya ve yapılacak olan işlere hakim ve uygulama alanlarına olması gerekmektedir. Kentsel Dönüşüm Ön Lisans Programının açılma gerekçesi, öncelikle kentsel dönüşüm uygulamalarında gözlenen bu açığı kapatmak amacını taşıyacaktır. Bu program kentsel dönüşümü çok boyutlu bir konuda ele almakta, fiziksel dönüşümün yanı sıra ekonomik, sosyal, planlama ve tasarım boyutlarının da göz önüne alınması

gerektiğini ön plana çıkarmaktadır. Bunun bir neticesi olarak program kentsel dönüşüm konusunda inşaat, iktisat, işletme, sosyoloji, mimarlık ve şehir planlama disiplinlerini bir araya getirerek konuyu disiplinler arası bir ortamda çalışmayı amaçlamaktadır. Bu sayede kentsel dönüşüm konusunda halen aktif görev yapanlar ya da bu konuya ilgi duyan öğrenciler için önerilen işyeri eğitimine dayalı bu ön lisans programı gereken kuramsal ve uygulamalı bilgi birikimini ve alternatif kentsel dönüşüm modellerinin dizaynı aşamasında görev alacak kalifiye teknik eleman yetişmesine olanak sağlamayı hedeflemektedir. Bunun bir sonucu olarak programın doğrudan kentsel

dönüşüm uygulamalarının iyileştirilmesine, yapıların güvenilirliğinin sağlanması, yapıların doğru bir şekilde muayene edilerek içerisinde yaşayanların zarar görmemesi, plansız projersiz bina ve kentsel tasarım ve dönüşümün engellenmesi hedefleriyle uyumlu olarak kentlerimizin daha güvenli, yaşanabilir ve sağlıklı çevreler olarak gelişmesi ve dönüşmesi konularına katkı sağlaması beklenmektedir.

Ülkemizde kentsel dönüşümüne ilişkin son zamanlarda önemli uygulamaların gerçekleşmesine rağmen, bu konuda ön lisans eğitimi veren bir üniversite bulunmamaktadır. Kentsel dönüşüm konusunda kuramsal ve uygulamaya yönelik çalışmaların ve bu konuda akademik eğitim almak isteyenlerin – özellikle kamu kuruluşu ve belediye çalışanlarının- sayısının her geçen gün arttığı düşünülürse önerilen programın bu eksiği kapatacağı düşünülmektedir.

3. KENTSEL DÖNÜŞÜM ÖN LISANS PROGRAMINDAN MEZUN OLANLARA VERİLECEK ÜNVAN VE GEÇİŞ YAPABİLECEKLERİ LISANS PROGRAMLARI

İşyeri Eğitimine Dayalı Kentsel Dönüşüm ön lisans programlarından mezun olanlara Kentsel Dönüşüm Uygulamaları Teknikeri ünvanı verilir. Bu program disiplinler arası bir niteliğe sahip olduğundan öğrencilerin alacakları derslerin ağırlıklarına göre Mühendislik Eğitimi veren fakültelerdeki İnşaat Mühendisliği, Mimarlık Eğitimi veren fakültelerdeki Mimarlık, Şehir Bölge Planlama gibi bölümlere geçiş yapabilmeleri mümkün olacaktır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

İşyeri Eğitimine Dayalı Kentsel dönüşüm ön lisans programı ile güncel sorunlar ve artan ihtiyaçların farkında olan, bilimsel donanımı ve uygulamayı bilen kalifiye bireyler yetiştirilebilecektir.

Eğitimdeki eski anlayışların terk edilerek yeni, günümüz çalışma alanlarına

yönelik işi bilen bireylerin yetişmesi sadece bu bölüm için değil diğer bölümler açısından da gayet önemlidir. Bu bölümün kurulmasıyla diğer bölümlerinde kendi alanlarındaki aksaklıkları çözme konusunda farkındalıklarının artması mümkün olacaktır.

Bu bölümün kurulmasıyla, özel sektörün sayısının artması sebebiyle üniversite özel sektör işbirliği sağlanarak ihtiyaç olan alanlara yönelik kilit elemanların yetişmesi sağlanacaktır.

Üniversiteler amacına uygun olarak istenilen nitelikte eleman yetiştirerek, özel sektörün yetişmiş eleman ihtiyacını gidererek özel sektörün yapmış olduğu “Üniversitelerin amaca uygun kalifiye eleman yetiştirememesi” eleştirilerinin önüne geçecek ve çağının sorunlarına çözüm bulabilen yenilikçi adımların atılmasını sağlamış olacaktır.

Bu bölümün, kurulmadan önce tüm yasal düzenlemelerin (ünvanları, imza yetkileri, çalışma alanlarındaki yetki düzenlemeleri...vb) yapılması gerekmekte, fiziki alt yapıların (Bilgisayar Laboratuvarı, derslerin verileceği sınıflar, Yapı Lab., Tahribatsız Ölçüm Lab...vb.) oluşturulması gerekmektedir. Aksi takdirde yetkileri kanun çerçevesinde belirlenmemiş, özel ve kamu kurumlarının alanlarına göre çalışma kıstaslarının belirlenmediği bu bölümler amacına hizmet etmekte zorlanacaklardır.

KAYNAKLAR

Akyurt, N., (2009), “Meslek Yüksekokulları ve Marmara Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Genel Profili”, Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi, Cilt:4, Sayı:11, s. 175-189.

Binici, H., Arı, N., (2006), “Mesleki ve Teknik Eğitimde Arayışlar” , GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 24, Sayı 3 (2004), s. 383-396.

Köktürk, Erol., Köktürk, Erol., (2007). *Türkiye’de Kentsel Dönüşüm ve Almanya*

Deneyimi, 11. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı'nda sunulmuş bildiri.

Melek TUFAN, Şerife MIZRAK, Derya ÇELİK, (2009), “Mesleki Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi ve Model Önerisi”, Dünyada Yeni Oluşumlar ve Türk Dünyası Sempozyumu” Bakü/ Azerbaycan.

Milli Eğitim Bakanlığı. (1999). On Altıncı Millî Eğitim Şurası Kararları Ankara: MEB Yayınevi.

Özkan H., H., (2006), “ Popüler Kültür ve Eğitim”, Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt:14 No:1, s. 29-38.

Polat, S., Dostoğlu, S., (2007), Kentsel Dönüşüm Kavramı Üzerine Bursa’da Kükürtlü Ve Mudanya Örnekleri, Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi, Cilt 12, Sayı 1, Bursa.

Roberts, P. (2000), The evolution, definition and purpose of urban regeneration. P. Roberts ve H. Sykes, (Ed.), Urban regeneration a handbook .London: SAGE Publications.

Şişman, Aziz., Kibaroğlu, D., (2009), Türkiye’de Kentsel Dönüşüm Uygulamaları, TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası 12. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı’nda sunulmuş bildiri.

Taşpınar, M., (2012), “ Kuramdan Uygulamaya Öğretim Yöntemleri”, Edge Akademi Yayıncılık, Eğitim Dizisi Kitabı, ISBN : 9786056326318, 388 s., Ankara.

Thomas, S. (2003), A Glossary of Regeneration and Local Economic Development, Manchester: Local Economic Strategy Center.

Velibeyoglu, K., (1999), Urban Design in the Postmodern Context, <http://www.angelfire.com/ar/corei/ud.html> adresinden 4 Nisan 2015 tarihinde alınmıştır.

YÖK, (2006). Yükseköğretim Kanunu (Kanun No: 2547 Kabul tarihi: 4.11.1981).